

13. Каталог юридичних позицій Каталог юридичних позицій Конституційного Суду України (за рішеннями, висновками). Запити та звернення народних депутатів України. КСВ. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/5144-zapyty-ta-zvernennya-narodnyh-deputativ-ukrayiny>

14. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про Установу бізнес-омбудсмена в Україні». Верховна Рада України. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=69055&pf35401=547141>

15. Бруцька Т. Діяльність Ради бізнес-омбудсмена як засіб правового захисту суб'єктів господарювання. *Літописець*. Вип. 16. 2021. С. 33–36.

16. Як працює інститут бізнес-омбудсмена в Україні: ще один спосіб захиститися від незаконного тиску держорганів на бізнес. *Ліга Закон*. 2019. URL: https://biz.ligazakon.net/interview/191482_yak-pratyu-nstitut-bznes-ombudsmena-v-ukran-shche-odin-sposb-zakhistitisyva-vezakonnoho-tisku-derzhorganv-na-bznes

17. Business Ombudsman Initiatives. *EBRD*. URL: <https://www.ebrd.com/what-we-do/sectors-and-topics/business-ombudsman-initiatives.html>

18. Чістякова І., Кривдіна І. Інститут бізнес-омбудсмена в Україні та світі: історико-правовий аспект. Інтелігенція і влада. Сер. Історія : громад.-політ. наук. зб.- Одеса : Екологія. 2017. Вип. 37. С. 123–137.

УДК 346.3

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2022.1.11>

РЯБОВ Д.С.

**ЩОДО КОНКРЕТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ,
ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЮРИДИЧНОГО
ОБСЛУГОВУВАННЯ ДОГОВІРНОЇ РОБОТИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

**REGARDING THE SPECIFICATION OF FIXED ASSETS OF A LEGAL NATURE,
WHICH ARE USED IN THE IMPLEMENTATION OF LEGAL SERVICES
FOR THE CONTRACTUAL WORK OF ECONOMIC ENTITIES**

Наукова стаття присвячена конкретизації основних засобів правового характеру, які використовуються виконавцями юридичного обслуговування суб'єктів господарювання при організації договірної роботи, оскільки із законодавчих положень слідує, що до основних завдань юридичної служби відноситься не здійснення договірної роботи в цілому, а лише організація цієї роботи. Проведення даного наукового дослідження обумовлено тим, що всі основні напрями роботи із юридичного обслуговування суб'єктів господарювання повинні мати формально-визначений характер, що унеможливить покладення на виконавців юридичного обслуговування тих посадових обов'язків, які за своєю природою не відносяться до юридичного обслуговування суб'єктів господарювання. Завдяки цьому, проведене автором дослідження спрямоване на здійснення конкретизації основних засобів, прийомів та методів правового характеру, які використовуються внутрішніми та зовнішніми виконавцями юридичного обслуговування при реалізації такого напрямку роботу із юридичного обслуговування суб'єктів господарювання, як організація договірної роботи, оскільки у правовій доктрині не було сформованого єдиного та уніфікованого поняття «юридичне обслуговування договірної роботи», в якому було би визначено його складові, які є базовим перелік дій, що мають здійснювати виконавці юридичного обслуговування при роботі із господарськими договорами, а

© РЯБОВ Д.С. – аспірант кафедри господарського та адміністративного права (Донецький національний університет імені Василя Стуса)

законодавцем наведено лише загальні положення щодо здійснення виконавцями юридичного обслуговування організації договірної роботи. При виокремленні основних засобів правового характеру, які використовуються при юридичному обслуговуванні договірної роботи автор наголошує на тому, що договірна робота в цілому є досить широким напрямом роботи, при виконанні якого задіяні не лише працівники юридичної служби, але й бухгалтерія, відділ матеріально-технічного постачання, адміністрація підприємства, тощо. Завдяки цьому, керуючись не лише наявними у правовій доктрині та у практичній юриспруденції складовими здійснення договірної роботи, але й вивчаючи праці вчених, які пов'язані із загально-теоретичними поняттями договору, визначенням його правової природи, дослідженням істотних умов договору, порядку їх укладання тощо, автором було конкретизовано, які засоби правового характеру використовуються при здійсненні юридичного обслуговування договірної роботи суб'єктів господарювання.

Ключові слова: юридичне обслуговування, суб'єкт господарювання, договірна робота, господарський договір, господарське зобов'язання.

The scientific article is devoted to the specification of fixed assets used by legal service providers in the organization of contractual work, as it follows from the legal provisions that the main tasks of the legal service is not the implementation of contractual work as a whole, but only the organization of this work. Carrying out of this scientific research is conditioned by the fact that all the main directions of work on legal services of business entities should be of a formally defined nature, which will make it impossible to impose on legal service executors those job responsibilities which by their nature do not belong to legal services. management projects. Due to this, the author's research is aimed at specifying the fixed assets, techniques and methods of legal nature used by internal and external legal services in the implementation of such areas of legal services of economic entities as the organization of contractual work, because legal doctrine a single and unified concept of "legal service of contractual work" was formed, which would define its components, which are the basic list of actions to be performed by legal service providers when working with commercial contracts, and the legislator provides only general provisions for legal service organization of contractual work. In distinguishing the main means of legal nature used in the legal service of contract work, the author emphasizes that contract work in general is a fairly broad area of work, which involves not only legal staff but also accounting, logistics, enterprise administration, etc. Due to this, guided not only by the components of contractual work available in legal doctrine and practical jurisprudence, but also by studying the works of scientists related to general theoretical concepts of the contract, determining its legal nature, studying the essential terms of the contract, their conclusion, etc. , the author specified which legal means are used in the implementation of legal services for contractual work of economic entities.

Key words: legal services, business entity, contract work, business contract, business commitment.

Постановка проблеми. Однією із складових здійснення господарської діяльності суб'єктів господарювання є договірна робота, оскільки всі господарські зобов'язання, які наявні між суб'єктами господарювання та їхніми контрагентами, виникають на підставі укладеного між ними господарського договору. Від досягнення всіх істотних умов договору, оцінки всіх ризиків, які можуть настати у зв'язку із укладенням конкретного договору, визначеності правомочності суб'єкта господарювання виконати взяте на себе господарського зобов'язання, перевірки повноважень осіб, уповноважених на укладення конкретного господарського договору від імені суб'єкта господарювання, проведення правового аналізу наявних у договорі господарсько-правових санкцій тощо, напряму залежить функціонування суб'єкта господарювання, «оскільки грамотна побудована договірна робота на підприємстві – це запорука майбутнього успіху підприємства, установи, організації» [1, с. 171].

Належне здійснення договірної роботи також сприяє мінімізації виникненню судових процесів, які пов'язані із не виконанням, або неналежним виконанням господарських зобов'язань. В цей час, договірна робота суб'єктів господарювання є тим напрямом роботи, при виконанні

якого задіяна велика кількість відділів та працівників суб'єктів господарювання: юридичний відділ, бухгалтерія, відділ матеріально-технічного постачання, адміністрація підприємства тощо.

Більш того, єдиним спеціальним нормативно-правовим актом, яким врегульовано питання юридичного обслуговування, є Постанова Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2008 р. № 1040 «Про затвердження Загального положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації» (далі за текстом – «Положення»), юридична сила якого поширюється лише на суб'єктів господарювання державної форми власності. Із пункту 10 даного Положення слідує, що працівники юридичної служби «організують роботу, пов'язану з укладенням договорів (контрактів), беруть участь у їх підготовці та здійсненні заходів, спрямованих на виконання договірних зобов'язань ...», однак в чому саме полягає організація договірної роботи, які заходи, прийоми та методи правового характеру використовуються при організації договірної роботи законодавцем не було визначено [2].

Завдяки цьому, оскільки всі напрями роботи із юридичного обслуговування суб'єктів господарювання повинні містити в собі вичерпний перелік функціональних прав та обов'язків тих суб'єктів, які здійснюють юридичне обслуговування суб'єктів господарювання, потрібно здійснити конкретизацію основних засобів, прийомів та методів правового характеру, які використовуються при здійсненні юридичного обслуговування договірної роботи суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх публікацій. Питанню здійснення договірної роботи присвячена чимала кількість наукових праць вчених, оскільки договірна робота є широким поняттям, яке включає в себе не лише певний комплекс заходів, які складають даний вид роботи, але й загально-теоретичні поняття договору, визначення його правової природи, дослідження істотних умов договору, порядку їх укладання тощо. При написанні даної наукової статті були взяті за основу праці таких науковців, як: Горевій В.І., Журавель А.В., Кононенко Я.О., Куліш А.М., Литовченко О.О., Луць В.В., Моргунова Т.І., Новошицька В.І., Петришин О.В., Проценко Н.К., Шутак І.Д.

Враховуючи те, що у правовій доктрині не було сформованого єдиного та уніфікованого поняття «юридичне обслуговування договірної роботи», в якому були би визначено його складові, які є базовим перелік дій, що мають здійснювати виконавці юридичного обслуговування при роботі із господарськими договорами, обрана тема є актуальною та потребує подальших наукових досліджень.

Мета статі полягає у конкретизації основних засобів правового характеру, які використовуються виконавцями юридичного обслуговування суб'єктів господарювання при організації договірної роботи.

Виклад основного матеріалу. Питання договірних правовідносин в Україні врегульовані загальними нормами права, які зосереджено у Цивільному кодексі України та Господарському кодексі України. До деяких договірних правовідносин можуть бути застосовані положення спеціальних нормативно-правових актів, наприклад Закону України «Про публічні закупівлі», тощо. Розділом другим глави 52 Цивільного кодексу України визначено поняття та умови договору. Так, встановлено, що договором є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків (частина перша статті 626 Цивільного кодексу України). Цією статтею також визначено, що договір може бути одностороннім, двостороннім, відплатним, тощо. Частина перша статті 627 Цивільного кодексу України визначає, що відповідно до статті 6 цього Кодексу сторони є вільними в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні умов договору з урахуванням вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості, оскільки в Україні діє принцип свободи договору.

Договірні правовідносини між суб'єктами господарювання виникають на підставі господарських договорів, порядок укладання яких врегульований главою 22 Господарського кодексу України, що має назву «Господарські договори». Статтею 179 Господарського кодексу України передбачено, що майново-господарські зобов'язання, які виникають між суб'єктами господарювання або між суб'єктами господарювання і негосподарюючими суб'єктами - юридичними особами на підставі господарських договорів, є господарсько-договірними зобов'язаннями. Частина четверта цієї ж статті визначає, що при укладенні господарських договорів сторони можуть визначити зміст договору на основі: вільного волевиявлення, коли сторони мають право погоджувати на свій розсуд будь-які умови договору, що не суперечать законодавству; примірного договору, рекомендованого органом управління суб'єктам господарювання для використання при укладенні ними договорів, коли сторони мають право за взаємною згодою змінювати окремі умови, передбачені примірним договором, або доповнювати його зміст; типового договору, затвердженого

Кабінетом Міністрів України, чи у випадках, передбачених законом, іншим державним органом або органом державної влади, коли сторони не можуть відступати від змісту типового договору, але мають право конкретизувати його умови.

Із огляду на вищевказане вбачається, що наведені вище нормативно-правові акти можна віднести до правової основи ведення договірної роботи, оскільки вони є базовими положеннями законодавства, якими врегульований порядок укладання, внесення змін, доповнень та розірвання господарських договорів. Завдяки цьому, оскільки організація договірної роботи відноситься до юридичного обслуговування суб'єктів господарювання, то Цивільний кодекс України та Господарський кодекс України є одними із основних складових правової основи не лише юридичного обслуговування договірної роботи, але й юридичного обслуговування суб'єктів господарювання в цілому.

Із аналізу наукових робіт щодо поняття і змісту договірної роботи слідує, що Шутак І.Д., вважає, що «процес використання корпораціями господарських договорів є послідовним, типовим для управлінської діяльності, охоплює два цикли: 1) укладення договорів (підготовка, оформлення, узгодження умов з контрагентами); 2) виконання договорів (оперативні заходи, облік, контроль ходу і результатів виконання договірних зобов'язань)» [3 с. 211]. Горевій В.І та Кононенко Я.О. стверджують, що «договірна робота складається з укладення, зміни, припинення, обліку, збереження, виконання та контролю за своєчасним і якісним виконанням договорів» [4, с. 168].

А.В. Журавель не наводить власний перелік дій, що в сукупності становлять здійснення договірної роботи суб'єкта господарювання, проте робить посилання на добірку наукових робіт науковців, які присвячені встановленню сукупності дій, що становлять договірну роботу на підприємстві. Науковець констатує, що «договірна робота, як вважають В.І. Горевий, А.М. Куліш, зазвичай включає такі стадії: 1) підготовка до укладення договорів (проведення договірної компанії, пошук потенційних контрагентів і т.п.); 2) розробка, узгодження й ухвалення до виконання актів планування господарських зв'язків у випадках, якщо відносини в цій частині регулюються державою; 3) оформлення договірних відносин; 4) доведення договірних зобов'язань до служб, підрозділів і посадовців підприємства, що беруть участь у виконанні конкретного договору; 5) контроль за виконанням договорів; [1, с. 66 ; 5, с. 169].

Із викладеного вбачається, що розглядаючи питання функціональних обов'язків працівників юридичної служби, які тотожні основним завданням, які здійснюються при організації юридичного обслуговування договірної роботи, до них відноситься здійснення процедури юридичного оформлення господарського договору (розробка, узгодження умов договору із контрагентами, юридична експертиза, тощо); доведення до відома змісту господарського зобов'язання до інших працівників та відділів суб'єкта господарювання, які прийматимуть участь у виконанні господарського договору.

Звертаючись до практичних аспектів здійснення юридичного обслуговування договірної роботи, то вони наведені у методичних рекомендаціях щодо ведення договірної роботи. Наприклад, згідно із Методичними рекомендаціями ведення договірної роботи у Збройних силах України, договірна робота має наступні складові: «підготовка проекту договору або розгляд проекту договору, що надійшов від іншої сторони; погодження проекту договору; візування договору; організація обліку та зберігання договорів; виконання договірних зобов'язань; контроль за виконанням договорів; аналіз та узагальнення практики укладення договорів» [6].

Із позиції Головного територіального управління юстиції у місті Києві слідує, що «ведення договірної роботи включає такі процедури: підготовка та оформлення документів, необхідних для укладання договору; підготовка проекту договору або розгляд проекту договору, що надійшов від іншої сторони; підписання договору; реєстрація та зберігання договорів; виконання договірних зобов'язань; контроль за виконанням договорів» [7].

Заслуговує уваги Порядок ведення договірної роботи в Київському університеті імені Бориса Грінченка, затверджений наказом від 06 червня 2017 року № 385. Пунктом 1.6 даного наказу визначено, що до договірної роботи у даному навчальному закладі відноситься наступне: «підготовка договорів та розгляд проектів договорів, що надійшли від іншої сторони (контрагента); погодження проектів договорів структурними підрозділами Університету; контроль за виконанням договорів; реєстрація та зберігання укладених договорів» [8].

Також схожим є Положення про порядок ведення договірної роботи у Харківському національному педагогічному університеті імені Григорія Савича Сковороди, пунктом 1.5 якого встановлено, що до договірної роботи належить: «підготовка та розгляд проектів договорів, що надійшли від іншої сторони (контрагента); погодження проектів договорів структурними підрозділами Університету; реєстрація та зберігання укладених договорів; контроль за виконанням договорів» [9].

Отже, із наведених вище практичних аспектів ведення договірної роботи слідує, що здійснення договірної роботи в цілому охоплює певне коло практичних заходів, здійснення яких розпочинається підготовкою проекту договору, а закінчується його виконанням. Також, із розглянутих вище праць вчених, присвячених договірній роботі в цілому, то вона розпочинається із пошуку потенційних контрагентів та так само закінчується процедурою його виконання.

Досліджуючи порядок ведення договірної роботи в цілому, вбачається виокремлення підготовки до укладення договорів, що охоплює проведення договірної компанії, пошук потенційних контрагентів тощо, як один із напрямів ведення договірної роботи. Але, якщо розглядати не договірну роботу в цілому, а лише юридичне обслуговування цієї роботи, то проведення договірної компанії та пошук потенційних контрагентів не відноситься до юридичного обслуговування, а отже і не має виконуватись тими суб'єктами, що здійснюють роботу із юридичного обслуговування суб'єктів господарювання.

Із цього слідує, що чітке відмежування у межах договірної роботи функцій (завдань) юридичного обслуговування підвищить ефективність діяльності відповідних суб'єктів, ефективність комунікації з іншими посадовими і структурними підрозділами суб'єкта господарювання, контрагентом, що позитивно відобразиться на договірній роботі в цілому.

Для конкретизації основних напрямів роботи із юридичного обслуговування суб'єктів господарювання, внаслідок чого можна буде визначити, яка роль відноситься виконавцям юридичного обслуговування при організації договірної роботи, варто звернутись до Положення, яке є єдиним, хоча й підзаконним нормативно-правовим актом, що регулює порядок здійснення юридичного обслуговування суб'єктів господарювання державної форми власності.

Із Положення слідує, що юридична служба «організовує роботу, пов'язану з укладенням договорів (контрактів), бере участь у їх підготовці та здійсненні заходів, спрямованих на виконання договірних зобов'язань, забезпеченні захисту майнових прав і законних інтересів органу виконавчої влади, а також погоджує (візує) проекти договорів за наявності погодження (візи) керівників заінтересованих структурних підрозділів; організовує претензійну та позовну роботу, здійснює контроль за її проведенням; проводить разом із заінтересованими структурними підрозділами аналіз результатів господарської діяльності органу виконавчої влади, вивчає умови і причини виникнення непродуктивних витрат, порушення договірних зобов'язань, а також стан дебіторської та кредиторської заборгованості» (підпункти 11 та 13 пункту 10, підпункт 7 пункту 11) [2].

Із наведених вище законодавчих положень профільного підзаконного нормативно-правового акту, яким врегульовано питання юридичного обслуговування суб'єктів господарювання державної форми власності вбачається, що юридична служба є безпосереднім організатором договірної роботи, проте що саме відноситься до організації договірної роботи, не було конкретизовано. Однак, вивчаючи роль виконавців юридичного обслуговування при організації договірної роботи можна сформулювати ті завдання, прийоми та методи правового характеру, які відносяться до організації договірної роботи в контексті здійснення юридичного обслуговування суб'єктів господарювання.

Завдяки цьому, звернемося до конкретизації поняття «організація договірної роботи», шляхом визначення тих завдань, які виконують суб'єкти, що здійснюють юридичне обслуговування суб'єктів господарювання, при організації договірної роботи. Відтак, розглядаючи процедуру виконання господарських договорів, то до завдань тих суб'єктів, які здійснюють юридичне обслуговування суб'єкта господарювання, відноситься лише здійснення претензійно-позовної роботи, у випадку виявлення невиконання договірних зобов'язань, яка виступає самостійним напрямом роботи із юридичного обслуговування суб'єктів господарювання. Наприклад, виявлення фактів договірних обов'язків має належати до посадових бухгалтерської служби, якщо невиконання договірних відносин пов'язано із невиконанням контрагентами фінансових зобов'язань за договором, або до посадових обов'язків відділу постачання, якщо невиконання пов'язане із невиконанням обов'язку поставки товару, тощо. Виявлення цих факторів не є обов'язком суб'єктів, що здійснюють роботу із юридичного обслуговування та не відноситься до юридичного обслуговування договірної роботи. Однак, на стадії виконання договору виконавці юридичного обслуговування можуть здійснювати оформлення документації правового характеру, яка підтверджує факт виконання обов'язків за договором (складання актів прийому-передачі товару, виконаних робіт (наданих послуг), тощо).

Продовжуючи аналіз, то юридичне обслуговування договірної роботи має включати в себе певний алгоритм базових дій правового характеру, здійснення яких безпосередньо залежить від самого змісту господарського договору.

Спочатку, звернемось до визначення істотних умов господарського договору. Згідно із правовою основою юридичного обслуговування, істотними умовами господарського договору, в силу частини третьої статті 180 Господарського кодексу України слід вважати предмет, ціну та строк дії договору. Відповідно до пункту другого частини першої статті 638 Цивільного кодексу України істотними умовами договору є умови про предмет договору, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди.

Також, окрім основних умов, договір також містить в собі звичайні та випадкові мови. Звичайні умови договору визначаються у положеннях конкретного нормативно-правового акту, та випадкові – ті умови договору, які сторони врегулювали на власний розсуд, користуючись принципом свободи договору, оскільки положеннями діючого законодавства дане питання не врегульовано. Також випадковими можуть вважатись ті умови договору, які сторони врегулювали за взаємною згодою, відступаючи від положень певних диспозитивних норм, безумовно не порушуючи жодних законодавчих положень. Проте всі умови договору, в тому числі й звичайні та випадкові, які закріплені у конкретному договорі мають виконуватись сторонами договірних правовідносин, так як є обов'язковими для виконання сторонами [10, с. 83-84].

До того ж, як зазначає Новинський О.В., «у цивільному та господарському законодавстві до істотних умов договору належать умови про предмет договору, умови, які названі в законі або інших правових актах як істотні або необхідні для договорів цього вигляду, а також всі ті умови, щодо яких за заявою однієї із сторін повинна бути досягнута згода. Тобто договір вважається укладеним, якщо між сторонами досягнуто згоди з усіх істотних умов договору. Та навпаки недосягнення сторонами у належній формі згоди хоча б по одній з істотних умов договору може стати наслідком визнання такого договору неукладеним» [11].

Натомість, із аналізу судової практики Верховного Суду із порушеного питання слідує, що Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного господарського суду в своїй Постанові від 01 червня 2020 року по господарській справі № 906/355/19, від 11 жовтня 2018 року по справі № 922/189/18, від 06 листопада 2018 року по справі № 926/3397/17, від 09 квітня 2019 року по справі № 910/3359/18, від 29 жовтня 2019 року справі № 904/3713/18 та від 19 лютого 2020 року по справі № 915/411/19 висловив одностайну позицію, що «якщо буде доведено, що спірний договір його сторонами виконується, це виключає кваліфікацію договору як неукладеного. Зазначена обставина також виключає можливість застосування до спірних правовідносин частини 8 статті 181 Господарського кодексу України, відповідно до якої визнання договору неукладеним (таким, що не відбувся) може мати місце на стадії укладання господарського договору, якщо сторони не досягли згоди з усіх істотних його умов, а не за наслідками виконання договору сторонами» [12].

Враховуючи вищенаведену судову практику, яка в силу частини четвертої статті 236 Господарського процесуального кодексу України має бути врахована судами при виборі і застосуванні норми права до спірних правовідносин судами нижчих інстанцій, сам факт виконання договору вже унеможливає визнання його недійсним. Завдяки цьому, при здійсненні юридичного обслуговування договірної роботи на попередній стадії укладання договору належну увагу варто приділити вивченню всіх умов договору, в тому числі й істотних, звичайних та випадкових. Така робота може бути віднесена до «правової експертизи договору», яку можна охарактеризувати, як дослідження конкретного договору та відповідність законодавчим положенням та волевиявленню сторін, що проводиться з метою виключення у майбутньому підстав оскарження договору в цілому та/або його окремих положень в судовому порядку; мінімізації ризиків, які можуть виникнути у зв'язку із укладанням договору; унеможливлення підписання договору тією особою, яка на мала повноважень здійснювати даний правочин [13].

Із сказаного можна зробити висновок, що до завдань виконавців юридичного обслуговування при організації договірної роботи відноситься проведення правової експертизи господарських договорів перед їх укладанням, з метою проведення їхньої перевірки на відповідність вимогам чинного законодавства, статутним документам та локальних актам суб'єкта господарювання, яка також полягає у перевірці повноважень осіб, які будуть укладати договір від імені суб'єктів господарювання та досягненню між сторонами всіх істотних умов договору та проведення юридичного аналізу звичайних та/або випадкових умов договору, якщо вони мають місце бути, тому даний напрямок роботи можна віднести до одного із складових юридичного обслуговування договірної роботи. До того ж, правова експертиза договорів при здійсненні юридичного обслуговування охоплює не лише перевірку того, чи між сторонами було досягнуто всіх істотних

умов договору, але й здійснення правового аналізу господарсько-правовим санкціям, які настають за невиконання, або неналежне виконання взятих на себе зобов'язань.

Висновки. На підставі вищевикладеного вбачається, що до основних засобів правового характеру, які використовуються виконавцями юридичного обслуговування суб'єктів господарювання при організації договірної роботи відноситься процедура юридичного оформлення господарського договору, яка охоплює здійснення розробки господарського договору та подальше узгодження його умов із контрагентом. Якщо господарський договір був розроблений іншою стороною, то роль суб'єктів, які здійснюють юридичне обслуговування суб'єктів господарювання полягає у проведенні правової експертизи договору, що включає себе перевірку досягнення між сторонами всіх істотних умов договору, юридичний аналіз звичайних та випадкових умов господарського договору, а також проведення правового аналізу господарських санкцій. Після цього, виконавці юридичного обслуговування мають довести до відома інформацію щодо предмету та порядку виконання договору до інших відділів підприємства щодо того, чи зможе суб'єкт господарювання виконати у повному обсязі взяті на себе господарські зобов'язання. Також на даному етапі має бути проведена робота, що полягає у доведенні до відома керівництва суб'єкта господарювання змісту господарсько-правових санкцій, які можуть настати на невиконання, або неналежне виконання господарського зобов'язання. Так само, варто здійснити погодження строків оплати, які встановлені у договорі із бухгалтерією підприємства та предмет того, чи зможе суб'єкт господарювання вчасно провести із своїм контрагентом розрахунки за договором. На стадії виконання господарського договору працівники юридичної служби суб'єкта господарювання можуть здійснювати оформлення документації правового характеру, яка підтверджує факт виконання обов'язків за договором (складання актів прийому-передачі товару, виконаних робіт (наданих послуг), тощо.

Беречи до уваги сформовані у правовій доктрині позиції Волошиної Я.Л., Домбровського С.Ф., Тараненко Л.С., Самчук З.Ф., Янчука В.З. та Коростея І.В. щодо запровадження спеціального нормативно-правового акту, яким діяльність юридичної служби, як одного із основних виконавців роботи із юридичного обслуговування суб'єктів господарювання, має бути врегульована на рівні профільного закону, то в основу майбутнього нормативно-правового акту можуть бути закладені сформовані у цій роботі основні засоби правового характеру, які використовуються виконавцями юридичного обслуговування суб'єктів господарювання при реалізації такого напрямку роботи із юридичного обслуговування суб'єктів господарювання, як організації договірної роботи, який також можна назвати юридичне обслуговування договірної роботи.

На даному етапі, оскільки законодавцем не було розроблено та прийнято спеціальний нормативно-правовий акт, в якому були б визначені основні напрями роботи із юридичного обслуговування, який би мав юридичну силу як на публічні, так і на приватно-правові відносини та визначав би правовий статус суб'єктів, які здійснюють юридичне обслуговування суб'єктів господарювання, встановлені у цій роботі засоби правового характеру, які використовуються виконавцями юридичного обслуговування в організації договірної роботи можуть використовуватись при складанні таких документів, як: положення про юридичні служби суб'єктів господарювання, посадові інструкції юрисконсультів, методичні рекомендації суб'єктів господарювання щодо ведення договірної роботи на підприємстві, договори на юридичне обслуговування господарської діяльності тощо, що сприятиме правовій визначеності як основних напрямів роботи із юридичного обслуговування суб'єктів господарювання, так і поліпшенню правового статусу тих суб'єктів, які здійснюють юридичне обслуговування суб'єктів господарювання, оскільки унеможливить покладення на виконавців юридичного обслуговування тих завдань, які не відносяться до юридичного обслуговування суб'єктів господарювання.

Досліджувані проблеми залишаються відкритими для подальших наукових досліджень щодо питання юридичного обслуговування договірної роботи суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел:

1. Журавель А.В. Організація юридичною службою договірної роботи на підприємстві. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 2. 2014. С. 170 – 173.
2. Про затвердження Загального положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.10.2008 р. № 1040. *Офіційний вісник України*. 2008. № 93. С. 3068.
3. Шутак І. Д. Юридична техніка : курс лекцій. Івано-Франківськ : Лабораторія академічних досліджень правового регулювання та юридичної техніки. Дрогобич : Коло, 2015. 228 с.

4. Горевій В.І, Кононенко Я.О. Участь юридичної служби суб'єктів господарювання в організації та веденні договірної роботи (практичний аспект). *Підприємництво, господарство і право*. № 10. 2009. С. 168 - 170.
5. Куліш А.М. Окремі питання укладання господарських договорів суб'єктами господарювання. *Правовий вісник Української академії банківської справи*. № 1. 2010. С. 65 - 67.
6. Методичні рекомендації щодо ведення договірної роботи у ЗСУ. Ultima Ratio : веб-сайт. URL: <https://ultimaratio.com.ua/%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96-%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97-%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%BE-%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F/> (дата звернення : 25.03.2022).
7. Я маю право ! Юстиція на кожен день. Офіційний сайт Солом'янської районної в місті Києві державної адміністрації : веб-сайт. URL : <https://www.solor.gov.ua/info/47/13019> (дата звернення 25.03.2022).
8. Про затвердження Порядку ведення договірної роботи в Київському університеті імені Бориса Грінченка : наказ Київського університету Бориса Грінченка від 06 червня 2017 року № 385. URL : https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/zakupivli/poriadok_dohovir.pdf (дата звернення 25.03.2022).
9. Положення про порядок ведення договірної роботи : наказ ректора Харківського університету імені Г.С. Сковороди від 11 вересня 2019 року № 100-од. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pro%20poryadok%20vedenya%20dogovirnoi%20roboty.pdf (дата звернення 25.03.2022).
10. Луць В.В. Контракти в підприємницькій діяльності : навч. посіб. 2-ге вид., пер. і доп. Київ. Юрінком Інтер, 2008. 576 с.
11. Новинський О. Права наслідки недотримання істотних умов договору. Юридична газета online : веб-сайт. URL : <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/pravovi-naslidki-nedotrimannya-istotnih-umov-dogovoru.html> (дата звернення 01.05.2022).
12. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 01 червня 2020 року по господарській справі № 906/355/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89578746> (20.01.2022).
13. Правова експертиза. Київська незалежна судово-експертна установа : веб-сайт. URL: <https://kise.ua/pravova-ekspertiza/> (дата звернення 25.03.2022).
14. Волошина Я.Л. Професійна діяльність юрисконсульта в Україні та Польщі: спільне і відмінне. 2018. URL : http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/5350/1/ЗБІРНИК_p037-039.pdf (дата звернення 17.05.2022).
15. Волошина Я.Л. Порівняльна характеристика юридичної консультативної діяльності в Україні та Польщі. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 4 (105). С. 338 - 349.
16. Домбровський С. Ф., Тараненко Л. С. Правове забезпечення організації та діяльності юридичної служби в Україні та Польщі: порівняльно-правові аспекти. *Університетські наукові записки*. 2016. № 57. С. 164–174.
17. Самчук З.Ф. Юридическое обслуживание сельскохозяйственных предприятий в условиях перехода к рыночной экономике : дис ... канд. юр. наук: 12.00.06. / Украинская юридическая академия, 1994. 133 с.
18. В.З. Янчук, В.І. Андрійцев, С.Ф. Василюк та інші : підручник, 2-ге вид., перероб та допов. / за ред. В.З. Янчука. Київ : .: Юрінком Інтер, 1999. 720 с.
19. Аграрне право України: Підручник /; За ред. В.З. Янчука, перероб та допов. – К.: Юрінком Інтер, 199. – 720 с.
20. Коростей І.В. Організація господарсько-правової роботи на підприємстві : короткий курс лекцій. Донецьк : Юго-Восток, 2008. 158 с.